

ZPRÁVA ZE ZAHRANIČNÍ CESTY

45th LIBER Annual Conference

29. 6. - 1. 7. 2016, Helsinky, Finsko

Blanka Jankovská

Téma konference: "*Libraries Opening Paths to Knowledge*"

Díky podpoře AKVŠ a Univerzitní knihovny Univerzity Pardubice jsem se na přelomu června a července mohla zúčastnit [45. výroční konference LIBER](#) (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries) v Helsinkách. Konference byla opět zaměřena na oblast open science, research data a open access jako v loňském roce, ale tentokrát byl kladen mnohem větší důraz na oblast vědeckovýzkumných dat.

Konferenci zahájila série workshopů. Navštívila jsem workshop *Next Generation Library System in Europe*. Své knihovní systémy či plány a projekty týkající se knihovních systémů představili zástupci:

- Národní knihovny Finska (hlubší integrace s existujícími národními strukturami, Linked Open Data),
- [ABES](#) z Francie (Bibliographic Agency for Higher Education) (projekt společného systému pro 46 akademických a VaV institucí),
- Humboldtovy univerzity Berlín (spojení 6 konsorcií s cílem vybudovat jediný metadatový uzel, projekt cloudové infrastruktury pro knihovnická data),
- [BIBSYS](#) Norsko (transformace směrem ke cloudové platformě pro knihovní služby),
- Národní knihovny Švédska (od r. 2012 budují novou infrastrukturu založenou na linked data a RDA).

Na závěr workshopu prezentoval zástupce společnosti EBSCO nový projekt open source knihovního systému/platformy [FOLIO](#) (The Future of Libraries is Open). Folio verze 1.0 bude vydána v r. 2018.

Samotnou konferenci zahájila svou přednáškou [Joining Networks in the World of Open Science](#) profesorka Riitta Majjala, výkonná ředitelka Academy of Finland a na ní navázala Barbara J. Ryan z Group on Earth Observations (Ženeva) s příspěvkem [Earth Observations and the Importance of Broad, Open Data Sharing Policies](#). Obě kladly důraz na nutnost zavedení politik pro otevřená data.

Z odpoledních paralelních sekcí jsem si vybrala Session 1: *Enabling Open Science*. Margo Bargheer a Birgit Schmidt (Göttingen State and University Library, Německo) prezentovaly novou roli pro knihovníky: *Linking Research Integrity and Open Science – A New Role for Research Librarians*. Aktivity vědeckých knihoven by se měly zaměřit na zajišťování integrity výzkumu prostřednictvím podporování čestnosti, odpovědnosti, profesní zdvořilosti a poctivosti. Dále by měly podporovat dobrou praxi ve vědě – zde se

nachází mnoho rolí pro knihovny: budování virtuálního badatelského prostředí, infrastruktury pro management vědeckovýzkumných dat, pro publikaci těchto dat, zjednodušování publikačního procesu, podpora zjednání nápravy v případě pochybení v oblasti otevřeného přístupu a otevřené vědy, např. služby pro odhalování plagiátorství.

Druhý příspěvek v sekci měl Olaf Siegert ze ZBW Leibniz Information Centre for Economics (Hamburg, Německo), a to *Working with the Research Community Towards Open Science*. Středisko staví na spolupráci s výzkumníky z oblasti ekonomie. Zabývají se podporou a rozvoje oblastí jako je OA, repozitáře, vydávání ekonomických časopisů, management vědeckovýzkumných dat, pořádají konference a workshopy.

Další den jsem se zúčastnila Session 6: *User-Centred Design* s těmito příspěvky:

1. *From Industry to Academia – User-Centred Design Driving Library Service Innovation* (Sue Mehrer and Andy Priestner, Cambridge University Library, UK)
2. *Knowing your Customer- Shaping Library Strategy* (Penny Hicks, University of Manchester Library, UK)
3. *Service Design as Method – Library Services Developed from Users' Needs* (Eva Dahlbäck and Martin Wincent, Stockholm University Library, Sweden)

Design služeb zaměřený na uživatele pomáhá překonat propast mezi statistickými údaji a budoucími potřebami uživatelů. V prvním případě se dali cestou průzkumu mezi akademiky a studenty a následným návrhem tzv. journey maps (mapy kampusu, učeben apod. s vyznačenými místy pro studium a odpočinek a údaji o aktuální obsazenosti a vybavenosti) – aplikace SpaceFinder. Ve druhé knihovně se dali cestou zviditelňování personálu (více lidí v prostoru knihovny), otevřené prostory naplnili židlemi a stoly, prodloužili otevírací dobu a každý rok provedené změny revidují a vylepšují. Ve Švédsku pak provedli kvalitativní rozhovory (focus group) se studenty i akademiky. Ptali se jich, jak vypadá jejich den, jak hledají informace apod. Výsledkem bylo nepříjemné zjištění, že systémy nefungují – ani digitální, ani navigace po knihovně; studenti dostávají informace v době, kdy je nepotřebují; nedostatek učících knihovníků a učitelé, kteří učí, jak využívat knihovnu, mají zastaralé informace. Nutné bylo tedy zlepšit komunikaci a vyhledávání a inovovat prostory knihovny.

Jednoznačně nejzajímavější prezentaci pod názvem [Open Access 2020: Initiatives for Large-Scale Transition to Open Access](#) měl zvaný přednášející Dr. Ralf Schimmer z Max Planck Digital Library. Nejprve nastínil tzv. OA dilemma: otevřený přístup je výjimečně silný jako princip (mnoho rozhodnutí a usnesení, politik, návodů, pokynů), ale stále poměrně slabý, pokud jde o praxi (jen asi 14 % publikací je otevřených, systém předplatného je výdělečný jako nikdy předtím). Musíme tedy přemýšlet o nové, aktivizující energii, OA byl totiž vždy příběhem pokusu aktivovat vědce. Nově se musíme pohybovat mimo dilemma – změnit obchodní model dominantního systému předplatných. „Its time to re-plug the system!“.

Session 11: *Building Together* se skládala z příspěvků:

1. *Building Altmetrics Services at HULib: Challenges and Opportunities* (Susanna Kirsi Nykyri, Valtteri Reino Vainikka, Helsinki University Library, Finland) – testování několika systémů pro alternativní metriky, nakonec vybrán PlumX od EBSCO; v systému (<https://plu.mx/helsinki>) spolupracuje 156 vědců, jsou do něj importovány citace ze Scopusu. Zjištění: využívanost materiálů se liší dle vědního oboru, článek s nulovou citovaností může mít velký sociální dopad a nejlépe

funguje propojení přes identifikátor ORCID, ovšem vědci si údaje musí pravidelně aktualizovat.

2. *'Work Closely with the Community!' Experiences from a Project on Research Data Management for Economic Journals* (Sven Vlaeminck, ZBW Leibniz Information Centre for Economics, Germany) – zkušenosti z projektu zaměřeného na vědeckovýzkumná data v oblasti ekonomie – zjištěny velké problémy se zopakováním ekonomických výzkumů publikovaných v ekonomických časopisech, jen minimum výzkumů se podařilo replikovat, proto se ve středisku zaměřují na cílenou podporu správy a uchovávání ekonomických vědeckovýzkumných dat.
3. *Predicting the Function of Library Bookshelves in 2025* (Coen Wilders, Utrecht University Library, The Netherlands) – průzkum mezi vydavateli: na čem záleží, zda je určitá kniha vydaná i elektronicky (knihy pro „obyčejné“ čtenáře vycházejí spíše tištěné), predikce vydavatelů: v r. 2025 bude vše naprosto jinak – všechny tituly budou dostupné v obou formátech, ale neznamená to konec papírových knih, tisknout se budou dále, bude totiž existovat služba „print on demand“. Další průzkum tentokrát mezi studenty a akademiky: knihovnu využívají studenti, kteří okupují pracovní místa a moc nevyužívají knihy na regálech, které by zase rádi využívali akademici, ale vadí jim, že je knihovna plná studentů. Regály by tedy měly mít tu funkci, že poskytnou přístup ke knihám, které jsou preferovány v papírovém formátu a knihovny mají vytvářet inspirující a stimulující studijní prostředí jak pro studenty, tak pro akademiky a podporovat využití obou formátů publikací, viz např. projekt [Blended Shelf](#) na University of Konstanz (3D vizualizace regálů s e-knihami na velkých dotykových obrazovkách umístěných v prostoru knihovny).

Na závěr celé konference byly uděleny LIBER Innovation Awards (hodnotila se kvalita, dopad na komunitu a inovativnost řešení popsáno v abstraktu):

1. Vanessa Proudman, SPARC Europe, The Netherlands. *Open Access Depends on Us Professors! Europe's Open Access Champions.*
2. Sheila Corral and James D. 'Kip' Currier, University of Pittsburgh, USA. *Legal, Ethical, and Policy Issues of 'Big Data 2.0' Collaborative Ventures and Roles for Information Professionals in Research Libraries.*
3. Lorraine Beard and Ros Bell, University of Manchester, UK. *DigiLab at the University of Manchester Library – Experiment, Play, Learn.*

Vítězem posterové sekce se stal Maaïke Napolitano z National Library of the Netherlands s posterem [Delpher in the network](#), který představil plnotextový vyhledávač [Delpher](#).

Pozn.: Cesta byla podpořena z prostředků AKVŠ ČR a Univerzitní knihovny Pardubice.